

Työaikapankista sopiminen

Työ- ja virkaehtosopimusmääräysten huomioiminen työaikapankista sovittaessa

- KVTES:n Työaikaluvun 30 §:ssä on määräykset työaikapankista.
- Työaikapankin käyttöönotosta on laadittu ohjeistus, jossa mainitaan 2017 KVTES:n työaikapankkia koskeva pykälä. Ohje on kuitenkin voimassa oleva ja käyttökelpoinen
 - <https://www.kt.fi/yleiskirjeet/2016/6/tyoaikapankin-kayttoonotonedistaminen>
- Ohjeistusta sovelletaan seuraavien sopimusten soveltamisaloihin kuuluvaan henkilöstöön:
 - kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen
 - kunnallisen lääkärien virkaehtosopimuksen
 - kunnallisen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimuksen
 - kunnallisen tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimuksen.

Määräyksiä kuntasopimuksissa, jotka on syytä ottaa huomioon työaikapankista sopiessa

1. Vuorokautisen ja viikoittaisen säännöllisen työajan enimmäismäärät
2. Tasoittumisjaksojen pituudet
3. Tasoittumisajanjaksosta toisin sopiminen
4. Työaikakorvausten vaihtaminen vapaaksi
5. Vuosiloman säästäminen
6. Lomarahan vaihtaminen vapaaksi ja työajan lyhennysvapaiden säästäminen

Mikä työaikapankki on ja kenelle?

- Pankki on:
 - paikallisella sopimuksella käyttöön otettu,
 - vapaaehtoisuuteen perustuva työ- ja vapaa-ajan yhteensovitusjärjestelyjä, joilla
 - työaika, ansaittuja vapaita tai vapaa-ajaksi muutettuja rahamääräisiä etuuksia voidaan sopimalla säästää tai lainata sekä yhdistää toisiinsa pitkäjänteisesti.
- Työaikapankkia ei ole tasoittumisjärjestelmä, esimerkiksi vuosityöaikaan. Se voi kuitenkin toimia eri tasoittumisjärjestelmien rinnalla.
- Pankki toimii parhaiten olosuhteissa, joissa työvoiman tarve vaihtelee.
- Työaikapankki ei ole ratkaisu, jolla voitaisiin poistaa ongelmia, jotka liittyvät liian vähäiseen henkilöstön määrään työpaikalla.
- Liitto suosittelee työaikapankkijärjestelmien käyttöönottoa työpaikoilla, mikäli niiden avulla voidaan edistää työntekijöiden hyvinvointia.

Ennen käyttöönottoa huomioitavaa

- Työaikapankin käyttöönottoa harkittaessa tulee ottaa huomioon:
 - toiminnan luonne,
 - käytössä olevat tuotanto- ja palvelutekniikka sekä
 - henkilöstöressurit ja henkilöstön tarpeet työpaikkakohtaisesti.
 - Arvioitava työaikapankin vaikutus sijaisjärjestelytarpeisiin.
- Ennen järjestelyn käyttöönottoa tulee selvittää työ- ja virkaehtosopimukseen sisältyvät määräykset.
- Työaikapankkijärjestelmän toimivuuden varmistamiseksi paikallisessa sopimuksessa tulee määritellä mahdollisimman täsmällisesti järjestelmän tavoitteet, soveltamisala ja sisältö.

Työaikapankkia koskevassa sopimuksessa olevat ehdot

1. Järjestelmän piiriin kuuluva henkilöstö

- Työaikapankkijärjestelmä voi koskea koko henkilöstöä tai vain osaa henkilöstöä.
- Rajauksilla ei tule kuitenkaan asettaa ketään perusteettomasti eriarvoiseen asemaan.
- Liittyminen ja eroaminen perustuvat yksittäisen henkilön osalta aina vapaaehtoisuuteen.

Työaikapankkia koskevassa sopimuksessa olevat ehdot

2. Järjestelmään liittyminen ja siitä irtautuminen

- Työaikajärjestelyjen, palkkahallinnon sekä palkka- ja työaikakirjanpidon kannalta on välttämätöntä tietää, ketkä kulloinkin ovat järjestelmän piirissä.
- Sovittava menettelytavat, joilla yksittäisen henkilön mukanaolo järjestelmässä todetaan.
- Sovittava ilmoitusajasta ja muista menettelytavoista, jos henkilö haluaa/joutuu erkaantumaan pankista.
- Korvataanko säästetyt tai lainatut tunnit mahdollista rahana.
 - Työsuhteen päättyessä työaikapankkisäästöjen käyttöön vapaana vaikuttaa säästö määrän ohella ennakkotieto työsuhteen päättymisajankohdasta.
 - Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista sisällyttää sopimukseen mahdollisuus korvata työaikapankin säästö myös rahana työsuhteen päättymisen yhteydessä.

Työaikapankkia koskevassa sopimuksessa olevat ehdot

3. Työaikapankin osatekijät

- Työaikapankkijärjestelmässä kulloinkin käytössä olevat osatekijät on syytä sopia ja todeta selvästi.
- Pankkiin käytettäviä osatekijöitä ovat mm.
 - varallaolokorvaus,
 - lisätyökorvaus,
 - ylityökorvaus,
 - sunnuntaityökorvaus,
 - lauantaityökorvaus,
 - aattokorvaus,
 - ilta- ja yötyökorvaus
- Vuorotyökorvauksen muuttaminen vapaa-ajaksi ja siirtäminen työaikapankkiin edellyttää kirjausta työaikapankkisopimukseen.
- TTES:n mukaan sen sijaan ei ole mahdollista antaa em. eriä vapaana, joten tästä on sovittava osana työaikapankkisopimusta
- Sopimuksessa on myös sovittava ne ehdot, joiden mukaan eriä siirretään työaikapankkiin (määräaikainen/toistaiseksi voimassa oleva ilmoitus, mahdollisuus siirtää vain tiettyjä eriä jne.)

Työaikapankkia koskevassa sopimuksessa olevat ehdot

- Esimerkiksi ylityötä siirrettäessä työaikapankkiin vaihtoehtoja on kolme:
 1. korotusosa maksetaan palkan yhteydessä ja perustunnit pannaan pankkiin.
 2. perustunti maksetaan ja korotusosa pannaan pankkiin.
 3. sekä korotusosa- että perustunnit pannaan pankkiin (esim. 2 tuntia 50 % päivittäistä ylityötä on 3 tuntia pankkiin).
- **Työaikapankkijärjestelmä on kustannusneutraali, sen avulla ei voi kiertää oikeutta ylityökorvauksiin.**
 - Kun työntekijä omasta aloitteestaan pyytää saada tehdä työtunteja sisään käyttääkseen tehdyt tunnit myöhemmin tiettyä tarkoitusta varten, siirtyvät nämä tunnit pankkiin tunti tunnista.

Työaikapankkia koskevassa sopimuksessa olevat ehdot

4. Työaikapankin enimmäismäärät

- Työpaikkatasolla on arvioitava asetetaanko säästö- ja lainausmahdollisuuksille enimmäismäärät ja ovatko ne samat eri tehtävissä.
- **Työaikapankkijärjestelmä on usein syytä aloittaa pienemmillä enimmäismäärillä ja kasvattaa niitä järjestelmän toimivuudesta saatujen kokemusten myötä.**

5. Aikamääräinen kokonaisuus ja työaikapankkiin siirrettävät erät

- Määritellä ne ehdot, joiden mukaisesti järjestelmän piiriin kuuluva työntekijä voi siirtää osatekijöitä työaikapankkiin.
- Siirrot on todettava ja kirjattava työntekijäkohtaisesti.
- **Työaikapankkiin siirrettäessä työaika muunnetaan yhdenmukaisiksi tunneiksi.**
 - Pankkiin ei kirjata eri työaikalajeja esim. Pekkavapaita, vuosilomavapaita tai ylitöitä. Ne muutetaan vastaaviksi tunneiksi, jolloin ne menettävät alkuperäisen lähteensä.

Työaikapankkia koskevassa sopimuksessa olevat ehdot

6. Vapaiden ajalta maksettavien ansioiden määräytyminen

- Vapaita pidettäessä palkka määräytyy vapaan pitämisajankohtana voimassa olevan palkan mukaisesti.
- Osa-aikatyöhön siirtyvien viranhaltijoiden/työntekijöiden osalta tulee sopia työaikapankkivapaiden pitämisestä pois ennen osa-aikaiseksi siirtymistä.
- Mikäli käytössä on useita eri palkkaperusteita tai palkkaustapoja, on ennalta syytä täsmentää, miten vapaan pitämisajankohdan palkka määritellään.
- Sovittava, että työtehtävien tai palkkaperusteiden olennaisesti muuttuessa vapaat korvataan rahana

Työaikapankkia koskevassa sopimuksessa olevat ehdot

7. Vapaiden pitäminen

- Järjestelmästä sovittaessa on sovittava säästämisen ja käytön periaatteista sekä menettelytavoista
- Erimittaisten vapaiden pitämisen ajankohdasta sovitaan työnantajan edustajan ja työntekijän kesken.

8. Vapaiden luonne ja yhteensovittaminen muiden poissaoloperusteiden kanssa

- Työaikapankkivapaat eivät muuta työ- tai palvelussuhteessa noudatettavia ehtoja.
- Työaikapankkivapaat eivät saa johtaa esim. vuosilomakertymän vähenemiseen.
- Tulisi pyrkiä sopimaan, että sairaustapauksissa työaikapankkivapaa keskeytyy viimeistään sairauden alkamista seuraavan vuorokauden alusta. Ellei muusta ole sovittu tai sovita, noudatetaan ns. aikaprioriteettiperiaatetta.
 - Mikäli tästä ei päästä sopimukseen, ei kannata sopia pankista.

Työaikapankkia koskevassa sopimuksessa olevat ehdot

9. Järjestelmän muuttaminen tai lakkauttaminen

- Työaikapankkijärjestelmä ja sen ylläpito perustuvat sopimukseen, minkä mukaisesti sopimalla työaikapankkijärjestelmän sisältöä voidaan myös muuttaa.
- Järjestelmän lakkauttamiselta ei tule edellyttää erityisiä perusteita.
 - Pankkia käyttöönotettaessa on sovittava, mitä ilmoitusaikoja noudattaen järjestelmä voidaan lopettaa ja miten työaikapankkisäästöt tällöin korvataan.
 - Ellei muuta sovita, noudatetaan toimipaikalla sovellettavan työ- tai virkaehtosopimuksen paikallista sopimista koskevia yleisesti noudatettavia ilmoitusaikoja, menettelytapoja sekä mahdollisten erimielisyyksien ratkaisumekanismia.
 - 3 kk irtisanomisaika puolin ja toisin